

Fagforbundets innspill til Barnevernsutvalget 2021

Fagforbundet takker for muligheten vi får, til å gi våre faglige- og politiske innspill til utvalget.

Fagforbundet organiserer barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere, samt andre relevante høyskolegrupper. Vi har også medlemmer som ikke har formalisert sin kompetanse. Som arbeidstakerorganisasjon er vi også opptatt av i denne sammenheng, å løfte frem forhold som vi mener er viktig for yrkesutøvelsen.

Fagforbundet er veldig opptatt av å fremme verdien av tverrfaglighet, og ser stor nytte av å være representert med ulike profesjoner, og erfaringer inn i et så komplekst felt, som det barnevernet er. Fagforbundets medlemmer representerer en slik bredde av faglig sammensetning.

Vi merker oss at Barnevernsutvalget har stor faglig tyngde, og er tverrfaglig godt representert, men vi savner likevel flere representanter som jobber direkte og indirekte med barnevern i dag. Det kunne eksempelvis vært representanter fra det kommunale barnevernet, institusjonsbarnevernet, og andre instanser som jobber tett opp mot, eller med barnevernet direkte. (Herunder barnevernspedagoger, helsesykepleiere, lærere og skoleledelse, ansatte og ledere i barnehagesektoren, NAV ansatte, habiliteringstjenesten, spesialisthelsetjenesten)

Fagforbundets innspill til utvalgets direkte spørsmål;

«Hvordan vurderer dere tilstanden i barnevernet» «Hvilke utfordringer mener dere utvalget bør legge vekt på i arbeidet sitt»

Kvalitet og kompetanse i det kommunale barnevernet

Barnevernet er et komplekst fag- og ansvarsområde. Det kreves tilstrekkelig bemanning, høy kompetanse og betydelig innslag av skjønn, for å ivareta og tilpasse tiltak for hvert enkelt barn/ungdom.

I tillegg er det viktig med god og kompetent ledelse. Enhver lokal barnevernsleder må ha oversikt over ansattes kompetanse, og i forlengelsen av den kunnskapen må ledelsen sette inn tiltak for kompetanseheving ved behov. I mange kommuner er det for lav bemanning, slik at barneverntjenesten sliter med å følge opp alle lovpålagte oppgaver, herunder opprettelse av, og gjennomføring i undersøkelsessaker.

Samtlige av Fagforbundets medlemmer i førstelinjetjenesten melder om høy turnover, ansatte orker ofte ikke stå i jobben sin mer enn to år.

Fagforbundet har i samarbeid med FO laget et veiledende hefte om bruk av bemanningsnorm i barneverntjenesten. Sammen med LO og FO mener vi at ansatte i barneverntjenesten ofte har ansvar for flere barn og unge enn det som er faglig forsvarlig. Konsekvensen er at barn og unge med behov for hjelp fra barnevernet, ikke får den hjelpen de har krav på etter barnevernloven. Sammen vil ovennevnte organisasjoner anbefale at det innføres en veiledende bemanningsnorm for det kommunale barnevernet hvor hver barnevernsarbeider har ansvar for mellom 9- 15 barn. Vi vet at ikke alle problemer løses ved bedre bemanning,

men sammen med god ledelse, klare målsettinger og fornuftige prioriteringer, tenker vi at en kommer nærmere målet om et barnevern med god kvalitet.

Den siste tiden har fokuset vært på innføring av masterstudiet. Fagforbundet mener at all kompetanseheving er bra, men realiteten vil fort gi oss utfordringer dersom vi ikke vil ta innover oss hva som faktisk foregår i barneverntjenesten. Ansatte forteller stadig om tunge, krevende saker og at det er for mange saker pr. ansatt. Det må helt klart tilføres mere og flere ressurser til barnevernet. (økonomiske midler og ansatte)

Det er utelukkende positivt at flere utdanner seg med tanke på kvalitet i tjenestene, men en master alene kan ikke ordne opp i alle utfordringene barneverntjenesten står overfor. Fagforbundet nevner dette med master spesielt fordi det kan synes om at mange tror dette er svaret på alle utfordringer barneverntjenesten står overfor, og det er nettopp dette som er blitt det politiske tiltaket fra departementet og regjeringen, pr nå. Men feltet trenger så mye mer! Det er viktig at blikket løftes og at fagfolk i tjenestene lyttes til, med tanke på deres behov for å kunne utøve faget i arbeidet sitt, på en best mulig måte.

Svikt mot barn som trenger hjelp fra barnevernet må ikke godtas som en del av normaliteten. Vi trenger en felles innsats for å bekjempe lovbrudd, og heller fremme gode forslag til å gjøre de nødvendige endringene.

Fagforbundet mener en bør se på behovet for tverrfaglig kompetanse også i barneverntjenesten, slik at en er best mulig rustet til å ta seg av oppgavene en skal utføre.

Fagforbundet vil påpeke at en del informasjon er tilgjengelig, men at kommuneledelse og presse i liten grad søker den opp. I statistikkbanken til SSB kan den som ønsker det søke opp den enkelte kommune eller alle kommuner. Der finner en oversikt over om barnevernet blant annet holder frister, sørger for at barn har planer eller om fosterhjem får den oppfølgingen som kreves i forskrift. Dette sier noe om kvaliteten i barnevernet. Tallene som til nå har vært tilgjengelig viser at barnevernet i mange kommuner fungerer dårlig. Fagforbundet synes det er bekymringsfullt og overraskende at svikt og mangler opprettholdes i barneverntjenesten, til tross for at dette er kjent. Fagforbundet mener det er alvorlig at ledelsen i kommunene ikke bruker disse tallene som informasjon til å endre praksis. Når man har negative funn, må kommunene aktivt sørge for at barnevernet fungerer slik loven forutsetter.

Kompetansetiltak ved økt kommunalt oppgaveansvar

Det er behov for å styrke det forebyggende barnevernsarbeidet i kommunene, og dette blir ikke mindre viktig ved økt oppgaveansvar i kommunene. Forebyggende tiltak må styrkes på helsestasjon, skole, barnehage og alle arenaer der vi møter barn. Dette fordrer at alle ansatte som jobber med barn, får styrket sin kompetanse ytterligere både når det gjelder å se og identifisere barn som har problemer. Det er ofte assistenten i barnehage og skole som har den tetteste kontakten med de barna som har det vanskelig, og de må derfor inkluderes i all kompetanseutvikling rundt barnet. Fagforbundet velger å kommentere flere ansvarsområder som kommunen har, og som handler om barn- og unge, da dette må ses i sammenheng dersom man skal lykkes med politiske grep. Bedre forebyggingsarbeid i kommunene kan bedre kapasiteten i barnevernet ved at barnevernet kommer tidligere inn, eller at behovet for hjelp kan forebygges.

Vi vil trekke frem at i Groruddalen driver politiet forebyggende arbeid som vi mener er et relevant eksempel. Det bor 150 000 mennesker i Groruddalen, og 48 % har ifølge SSB innvandrerbakgrunn. I motsetning til hva man kan få inntrykk av i media, så går kriminaliteten i Groruddalen ned. Politiet har tre satsingsområder: barn og unge, vold i nære relasjoner og vold i det offentlige rom. Vi mener dette gode arbeidet får positive konsekvenser for barnevernet – enten at politiet forebygger behovet for barnevernets hjelp, eller fordi de varsler barnevernet når det er nødvendig. Politiet arbeider systematisk med familievold og dette gir resultater. Ifølge politiet selv så fører dette til at ungdomskriminaliteten går ned. De har et aktivt forhold til taushetsplikten (som man kan be fornærmede om fritak fra for å få informasjon fra helsevesen om volden er systematisk) og meldeplikten, samt andre tjenesteytere overfor barn. Politiet er til stede i ungdomsmiljøer, på skole og fritidsklubber, og har faste kontaktpersoner av begge kjønn som arbeider aktivt i trossamfunn og samarbeider med disse når de kan bidra for å løse situasjoner.

Forskning og innovasjon

Barnevernet skal sette inn tiltak for å i størst mulig grad hindre skjevutvikling hos barnet. Barnet skal få hjelp til en tryggest mulig tilknytning til de som er ansvarlig for omsorgen. Mange metoder som brukes i dag, herunder målinger og registreringer av barna, er i liten grad utviklet for å hjelpe de barna som er utsatt for omsorgssvikt. Den dokumenterte effekten er ofte målt opp mot andre problemer enn omsorgssvikt og overgrep.

Det er viktig at vi lytter til fagfolkene, og det er vel så viktig at vi lytter til brukerne av tjenesten. Vi merker oss et økt trykk på barnevernet fra media, forskere, jurister, andre relevante fagfolk, men også fra privatpersoner som har vært i behov av bistand fra barneverntjenesten. Vi ser at det er en økt misnøye blant borgere i samfunnet som av en eller annen grunn er, eller har vært i kontakt med barnevernet. Dette mener Fagforbundet at Barnevernutvalget bør gå i dybden på. Utvalget bør gjøre en grundig undersøkelse av hva dette handler om. Eller søke råd og bistand fra andre fagfolk som allerede har undersøkt dette.

Edda Stang, er en forsker på feltet som har undersøkt nettopp dette fenomenet, og kommentert dette offentlig. Hun er førsteamanuensis ved OsloMet, institutt for sosialfag. Fagforbundet er av den samme oppfatningen som Stang, med tanke på at vi stadig får høre om flere som opplever at møte med barnevernet er utfordrende på flere måter. Vi mener som Stang, at all kritikk rettet mot barnevernet, ikke alltid bare er konspiratorisk, men at mye av kritikken også er mer nyansert. Fagforbundet mener barneverntjenesten og kommunene kan lære mye av kritikken, hvis en er villig til å ta den innover seg for å lære. Dersom dette blir gjort, mener vi barneverntjenesten og kommunene blir bedre rustet til å forbedre sine tjenester ytterligere.

Behov for endring i andrelinjetjenesten, og i barnevernets institusjoner.

Institusjoner

Fagforbundet mener flere barn og unge bør få gode alternative tiltak som kan forhindre institusjonsplassering, herunder gode forebyggende tiltak. Fagforbundet mener imidlertid at en ikke kan gå ut fra at dette alltid vil skje. Det er viktig at de barna som faktisk trenger å være på institusjon får institusjonsplass, og ikke blir plassert i fosterhjem som ikke uten videre, alltid har kapasitet og kompetanse til å møte barnas behov.

En må ta inn over seg at antall barn og unge med behov for tjenester vil kunne øke i årene framover.

Fagforbundet hevder at økonomiske sparehensyn i kommunen og i barneverntjenesten går foran plikten til å sikre noen av samfunnets mest sårbare grupper; barn og unge i barnevern.

Fagforbundets medlemmer i institusjonsbarnevernet melder stadig om en mer kompleks og utfordrende situasjon i barnevernet. Barna og ungdommen har ofte sammensatte diagnoser og utfordringer knyttet til adferd. Vi vil minne om at barn og ungdom med spesielle behov har rett til hjelp etter annet lovverk, og det er viktig at de instansene som har ansvar for barn med funksjonshemming, psykiske lidelser eller rusproblemer får hjelp med egnede tiltak som hjemles i det lovverket som barnet evt. faller inn under. Vi vet at dette følges for lite opp i dag. Ofte står diskusjonen mellom for eksempel barnevern og psykisk helsevern om hvem som skal ha ansvar for barnet/ungdommen. Altså om det er adferd eller psykiatri som veier tyngst. Ofte er realiteten sammensatt og vanskelig å skille fra hverandre, og det er vanskelig å sikre at barnet/ungdommen får riktig behandling. Når vi likevel vet at situasjonen er slik, er det viktig at institusjonsbarnevernet rustes opp med nødvendig kompetanse. Vi må ha bred kompetanse i institusjonsbarnevernet og i statens familiehjem

Fagforbundet mener det må være slik at noen institusjonstilbud til primære målgrupper skal være statlig grunnfinansiert. Eksempler på dette kan være institusjoner med kompetanse innenfor; rus, adferdsproblemer, barnepsykiatri, etc.

Fagforbundet har også mange medlemmer i andrelinjetjenesten. Det vil si de som er miljøarbeidere, miljøterapeuter, og andre ansatte ute i en barnevernsinstitusjon.

Barnevernet er et felt i stor endring, både systemisk internt innenfor feltet, men også grunnet redusert tilbud i tilstøtende etater. Vi opplever i større grad å motta barn og ungdommer med stadig mer komplekse utfordringer. Dette er ungdommer som tidligere ble ivaretatt av fengselsvesenet eller psykisk helsevern, men som i dag blir ivaretatt av barnevernet grunnet bistandsplikten. Samarbeidet mellom barnevern, skole og spesialisthelsetjenesten er vesentlig for å kunne bistå det enkelte barn.

Dersom utviklingen fortsetter i samme retning må en forsterke de tiltakene som i dag er tilpasset en gruppe med mindre problemkompleksitet. Samtidig er det et større fokus på metode, kompetanse og rapportering, noe som også er svært ressurskrevende. Ny lov om krav til bachelor for å bli ansatt i statlig barnevern vil også øke kostnaden uten at det øker de faktiske ressursene i etaten.

I. Hvilke nye løsninger og tiltak mener dere at utvalget bør vurdere?

- Sakkyndigrollen, i større grad byttes ut med faste ansatte som er i rollen som utreder, og de blir fast tilknyttet nemda.
- Familievernet burde få en større rolle opp mot foreldrene der barnevernet er inne i bildet. Dette med tanke på ivaretagelse av foreldrene som er i en svært vanskelig situasjon, og også ofte i konflikt med barnevernet.
- Dersom kommuner trenger bistand i tunge saker eller lignende burde bufetat i større grad bli satt i stand til å bistå i stedet for at en skal hente kompetansen fra tilfeldige private tilbydere.

- I dag har vi institusjoner som har felles ansatte mellom sykehus og barnevern. Dette er utfordrende i seg selv, da det er forskjellige lovverk og ulike arbeidsgivere. Alternativet til dette vil være å vurdere ambulante team fra spesialisthelsetjenesten som kan bistå ved behov, samtidig som enkelte barnevernsinstitusjoner i større grad burde ha kompetanse på psykiatri, men at de fremdeles følger barnevernloven.
- Større grad av «profesjonelle» fosterhjem hvor en ansetter forsterkede fosterhjem som spesialiserer seg på de tilfellene hvor utfordringene er noe større enn det en normalt forventer fra de som påtar seg fosterhjemsoppdrag. Dette som et alternativ til institusjon. Her kan en i større grad skreddersy tiltaket til den enkelte ungdom. Samtidig er det viktig at dette ikke er et enetiltak, men at det er en familie for ungdommen.
- Økte midler til miljøarbeid i kommunene slik at en i større grad kan jobbe forbyggende.

II. Generelle innspill og kommentarer til problemstillingene i mandatet til utvalget

Barnevernsreformen bør bli en oppvekstreform, det vil si at vi som jobber med barn og unge i de ulike instansene, må gå sammen om å lage de beste løsningene på utfordringene barn og unge står overfor. Det betyr også at en må anerkjenne viktigheten av å jobbe tverrfaglig, anerkjenne hverandres kompetanse og egenart, samtidig som vi vet at vi trenger hverandre for å gi best mulig hjelp og bistand til barna og deres familier!

Helt til slutt vil Fagforbundet også nevne fosterforeldre. De nevnes ikke til slutt fordi de er minst viktig, men heller tvert imot! Fagforbundet oppfordrer utvalget til å sette av tilstrekkelig med tid for kun å snakke om fosterforeldre som tema, og utrede behovet for de helt nødvendige endringene som må til, hva gjelder dette barnevernstiltaket. Fosterforeldre er et av barnevernets viktigste, og mest brukte tiltak. Dersom Regjeringen ønsker at barnevernet skal rekruttere gode fosterhjem for fremtiden, der barna blir prioritert med tanke på deres rettigheter og muligheter, må en samtidig se på fosterforeldrenes arbeidsforhold.

Fagforbundet har verdifull kompetanse på området, og vi deler den gjerne med utvalget, når dere inviterer oss tilbake for ytterligere kompetanseutveksling på feltet. Vi har i teksten under, også skrevet om viktige grep vi mener må til for å ivareta blant annet fosterbarna.

Fosterhjem

Det rapporteres om alvorlige forsømmelser i fosterhjemsarbeidet. Spesielt i kommunene. Dette betyr at det er behov for en større opprustning av kommunene. Fagforbundet vil påpeke at fosterforeldre i dag har for dårlig kontrakter, som i praksis ikke gir fosterforeldre og fosterbarna den rettssikkerheten de burde ha krav på.

Fagforbundet får ofte tilbakemeldinger på at barnevernsarbeideren ikke har kapasitet til å veilede og informere fosterhjemmene om hva det faktisk innebærer å skulle ta til seg ett, eller flere fosterbarn. Dette gjelder bl.a. fosterhjemmets krav på nødvendig opplæring,

konsekvenser for familieøkonomien, hjelp fra riktig instans når behovene melder seg og veiledning og sikkerhet rundt eget private arbeid ved siden av det å bli fosterforeldre. Barnevernsarbeideren bør vite hva det vil si å måtte frikjøpes fra sin primærjobb, hvor lenge man kan være frikjøpt, barnevernsarbeideren må også vite hva det vil si for pensjonsopptjeningen, og ferierettigheter.

Det er viktig at barnevernsarbeideren er godt forberedt og har tilstrekkelig med fullmakter til å inngå gode og trygge fosterhjemsavtaler med fosterhjemmene. Det må også legges bedre til rette for opplæring/kompetanseheving til fosterforeldre ved behov.

Det er utfordrende å få til en fleksibel, rettferdig og forutsigbar kontrakt og godtgjørelse til fosterforeldrene. Fosterforeldrene er ikke først og fremst økonomisk motiverte, men det er viktig å sikre at fosterforeldre får gode arbeidsvilkår for å sikre rammer for en god omsorgssituasjon. De gjør en god jobb som omsorgspersoner og vi må sikre at de har god støtte og oppfølging og økonomisk trygghet i både nåtid og fremtid. Kontrakten de inngår med barneverntjenesten bør ikke være en privatrettslig avtale, men hjemlet i annet lovverk, og formulert slik at den sikrer barnet en mer formell tilknytning til fosterhjemmet. Fagforbundet ønsker at Barnevernsutvalget skal se spesielt på hvilket lovverk som kan hjemle, og ivareta rettssikkerheten for fosterforeldre og fosterbarna, med tanke på at flere skal kunne ta på seg et slikt ansvar og oppdrag.

En barnevernsarbeider bør vite om eventuelle konsekvenser dersom fosterforeldrene frikjøpes fra sin primærjobb, hvor lenge kan de være frikjøpt osv., hva som gjelder med tanke på pensjonsrettigheter, og fosterhjemmenes krav på ferie, er også forhold barnevernsarbeideren må vite noe om. Det er viktig at kommende fosterforeldre får riktig og tilstrekkelig med informasjon, før de skal påta seg et så viktig samfunnsoppdrag.

Fagforbundet foreslår at det innføres samme rettigheter for fosterforeldre som for adoptivforeldre. I praksis vil det si at det innføres foreldrepermisjon det første året, som er en statlig støtteordning.